సిఎస్ఎస్ఆర్ & ఎస్ఆర్ఆర్ఎం డిగ్రీ & పిజి కళాశాల

Accredited by NAAC with 'A' Grade

కమలాపురం, కడప, ఆంధ్రప్రదేశ్

Vol. : 26 Issue : 12 (2) Spl. Edition అక్టోబర్ - 2023 ISSN No. : 2457-0796

అంతర్జాల జాతీయ సదస్సు

తెలుగు సాహిత్యం - ప్రక్రియా వైవిధ్యం

"Telugu Literature - Process Variation"

5 & 6 జూలై, 2023

UGC APPROVED JOURNAL

మూసీ ప్రత్యేక సంచిక

సాహిత్య సాంస్కృతిక చారిత్రక మాస పత్రిక

నిర్వహణ

తెలుగు శాఖ

సిఎస్ఎస్ఆర్ & ఎస్ఆర్ఆర్ఎం డిగ్రీ & పిజి కళాశాల, కమలాపురం, కడప

ISSN 2457-0796 UGC Care List Approved Journals
మూసీ మాసపత్రిక ప్రత్యేక సంచిక సంపుటి -26 : సంచిక - 12 (2) హైదరాబాద్ అక్టోబర్ - 2023

విషయసూచిక

1.	తెలుగు సాహిత్యం ఎంతో గొప్పది	- శ్రీ సి.వి. రాజగోపాల రెడ్డి	ix
2.	ప్రాచీన సాహిత్య ప్రక్రియలు – ప్రారంభం – ప్రేరణ	- డా. పి.సి. వెంకటేశ్వర్లు	x
3.	సమకాలీన సమాజాన్ని ప్రతిబింబించేదే సాహిత్యం	- ఆచార్య ఎన్. ఈశ్వర రెడ్డి	xiv
4.	సదస్సు సంచాలకునిగా నా మాట	- డా. పల్లా కృష్ణ	xxi
5.	సంచాలకుల మాట	- డా. ఎం. లక్ష్మయ్య	xxiii

1.	పురాణ ప్రక్రియ	- ఎం.సి. సుధాకర్	25
2.	అష్టాదశ పురాణములు – అఖిల విజ్ఞాన సర్వస్వములు	- కె. మాధవి	30
3.	ప్రాచీనాంధ్ర సాహిత్యంలో 'శతకం' – పరిశీలన	- ఆచార్య ఎం. రామనాథంనాయుడు, కె.రంగనాయకులు	36
4.	శతక సాహిత్యం – ఒక పరిశీలన	- డా. కర్రి శ్యామలాదేవి	40
5.	శ్రీకాళహస్తీశ్వర శతకం – భక్తి భావన	- డా. బి. సునీత	43
6.	బెల్లంకొండ లక్ష్మణసూరి శతకాలు సామాజికాంశాల పరిశీలన	- డా. పులవర్తి పైడిరాజు	46
7.	ప్రాచ్య పరిశోధనసంస్థలోని అముద్రిత శైవభక్తి శతకాలు – అధ్యయనం	- కె. సంతోష్ కుమార్	52
8.	తాళ్ళపాక పదకవులు సంకీర్తనలు – కాలం విలువ	- డా. తొండాటి రాజశేఖర్	60
9.	ప్రబంధ ప్రక్రియా వైవిధ్యం – చంద్రికా పరిణయం	- డా. సి. నర్సింహులు	64
10.	ఆంధ్ర వాఙ్మయము : ఉదాహరణము	- ఎమ్. ప్రదీప్	68
11.	తెలుగు సాహిత్యం – అవధానం	- డా. బత్తుల అశోక్ కుమార్	74
12.	అష్టావధానము – ఆంధ్ర సాహిత్యంలో ఒక విశిష్ట ప్రక్రియ : ఒక పరిశీలన	- డా. డి. సహదేవుడు, డా. యం. రమేష్	79
13.	రాయలసీమ పద్యకవిత్వం – వస్తువైవిధ్య పరిశీలన	- డా. కొక్కు నరేష్, డా. ఎం. లక్ష్మయ్య	83
14.	కైలాసదూత ప్రహసనంలో వాసుదేవరావు పాత్రచిత్రణ	- డా. సుధా అంకమ్మ	88
15.	ప్రక్రియగా – తెలుగు సాహిత్య చరిత్రలు	- గొంగులూరి కృష్ణవేణి	91
16.	తెలుగు వచన కవితా వైభవం	- ఆచార్య ఎం. రామనాథం నాయుడు	94
17.	ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యంలో వచన కవిత్వం – విస్తృతి	- డా. పల్లా కృష్ణ, డా. కె.ఎన్. సుందరేశ్వర రావు	102

13. రాయలసీమ పద్యకవిత్వం - వస్తువైవిధ్య పరిశీలన

డా॥ కొక్కు నరేష్, టి.జి.టి – తెలుగు, జవహర్ నవోదయ విద్యాలయం, బనవాసి, కర్నూల్ జిల్లా,

డా. ఎం. లక్ష్మయ్య, తెలుగు ఉపన్యాసకులు, సి.ఎస్.ఎస్.ఆర్ & ఎస్.ఆర్.ఆర్.ఎం. డిగ్రీ & పి.జి కళాశాల, కమలాపురం, కడప జిల్లా.

పూర్వం పద్యం రాసిన వారినే కవులుగా పరిగణించేవారు. వారినే గొప్ప రచయితలుగా భావించేవారు. అందుకే కాబోలు శ్రీశ్రీ వంటి అభ్యుదయ కవి కూడా ప్రారంభంలో పద్యకవిత్వం రాశాడు. శాసనాలలోనే అక్కడక్కడ పద్యకవిత్వ ఛాయలు కనిపిస్తున్నాయి. ఆ తర్వాత ఆది కవి నన్నయ భారతాంధ్రీకరణతో పద్యానికొక పరిపూర్ణ స్వరూపం ఏర్పడింది. అప్పటి నుండి ఇప్పటి వరకు సుమారు వేయి సంవత్సరాల కాలం పద్యం రాజ్యమేలుతూనే ఉన్నదనవచ్చు. కాలానుగుణంగా తెలుగు సాహిత్యంలో వచ్చిన మార్పుల మూలంగా ఆధునికయుగంలో పద్యకవిత్వపు రాశి తగ్గిందిగానీ వాసి తగ్గ లేదు. ఈ విషయాన్ని డా॥ ఎన్.రామచంద్ర ఇలా తెలిపారు.

"కవిత్వం మానవోద్వేగాలు, అనుభూతులు మిలితం జేసుకొని నిర్మాణపరంగా శాస్త్రబద్ధత అనే ప్రత్యేక లక్షణాల్ని కలిగి ఉంటుంది. బాహిరమైన వాస్తవికతను విశ్లేషించుకొనే ప్రయత్నంలో సంప్రదాయ కవిత్వం కూడా భాగస్వామ్యం వహించింది. కవిత్వావిర్భావ దశలో ఇది భ్రమాత్మక వ్రావికత వెల్లడించే దయినా ఈనాడు జీవన వాస్తవికతను కూడా వెల్లడించే సాధనమయింది. ఒక వర్గీయులు ఈ జాతి కవిత్వాన్ని ప్రాచీనతను నిలబెట్టేదిగా, తిరగమనానికి భూమికగా చిన్నచూపు చూడటం ఉంది. ఏ ఉద్యమానికైనా మిగిలిన సాహిత్య ప్రక్రియల కంటే,కవిత్వం అది పద్యమైనా, వచన కవిత అయినా ముందుంటుందనేది నిర్వివాదం. ఆంధ్రుల సాంస్కృతిక, సామాజిక జీవనాన్ని తనల ఇముడ్చుకోవడంలో పద్యం ఏనాడూ వెనుకబడి లేదు. అభ్యుదయ తత్వ వ్యక్తీకరణలో వేమన, దాశరథి, జాషువా మొదలైన కవులు పద్యాన్నే ఆదరంచారు కదా! శతకాలు, పద్యనాటకాలు, అధిక్షేప కావ్యాలు, ప్రబంధాలు వచన కవిత్వంలో నిలబడలేవు. పద్యకవిత కట్టుకున్నది పట్టుచీరె కాగా, వచన కవిత చుట్టుకొన్నది వన్నెల వలిపెం. ప్రజలు వాడుకునే భాషలో ప్రారంభమైన తెలంగాణ ఉద్యమంలో బలం పుంజుకొని కుందుర్తి చేతిలో పలుపోకడలు పోయి నేడు వచన కవిత సంపూర్ణ ఆవిష్కరణతో స్థిరపడిపోయి ఒక 'రాచమార్గం'లో నడుస్తూంది. నన్నయ నాటి నుండి నేటి దాకా వేలాది సంప్రదాయ కవులు నిర్మిస్తున్న పద్యరచన ఏర్పరచుకొన్నది ఘంటాపథం. కనుక నేటి వచన కవితా స్వరూపం ఏ విధంగానూ పద్యరచనకు ప్రత్యామ్నాయం కాదు. రెండూ రైలు పట్టాల్లాగా సమాంతరంగా సాగిపోతూనే గమ్యాల్ని చేరుస్తున్నాయి. పద్యాన్ని ప్రభువులకు, గేయాన్ని భూస్వాములకు, వచన కవిత్వాన్ని ప్రజాసామాన్యానికి అనే ఒక వివరణ ఉంది. ఇది సార్వకాలిక సత్యమేమీ కాదు. పద్యం కాల పరీక్షలకు తట్టుకొని రాయలసీమలో నిలదొక్కుతంది. ఆంధ్రుల సాంస్కృతిక, సామాజిక జీవనాన్నిన ఇముడ్చుకోవటంలో, వ్యక్తీకరణలో పద్యం అగ్రగామీగానే ఉంది."[1] అని అంటారు. పద్య పరిణామ క్రమాన్ని గూర్చి అద్భుతంగా చెప్పారు రామచంద్ర. పద్యం తరువాత ఎన్ని ప్రక్రియలు వెలువడినా అవేవీ పద్యానికి ప్రత్యామ్నాయం కావని స్పష్టంగా పేర్కొన్నారు. ఆయన మాటల్లో సత్యం ఉందని చెప్పవచ్చు.

రాయలసీమ ప్రాంతంలో నాచన సోమన, తాళ్ళపాక అన్నమయ్య, పాలవేకరి కదిరీపతి, పుష్పగిరి తిమ్మన, కాకర్ల త్యాగరాజు, దామెర్ల అంకరాజ, ధూర్జటి, సంకుసాల నృసింహకవి, అల్లసాని పెద్దన, మాదయగారి మల్లన, తరిగొప్పుల మల్లన,

అయ్యలరాజు రామభద్రుడు, నంది తిమ్మన, రామరాజ భూషణుడు, కట్టా వరదరాజు, సారంగపాణి వినుకొండ వల్లభామాత్యుడు, కవి చౌడప్ప, వేమన వంటివారు ప్రాచీన పద్యకవులు.

అదే విధంగా ధర్మవరం గోపాలాచార్యులు, అవధానం చంద్రశేఖరశర్మ, పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు, గడియారం వేంకట శేషశాస్త్రి, జనమంచి శేషాద్రి శర్మ, రాజన్నకవి, మన్నవ భాస్కర నాయుడు, నాగనార్య, రాజశేఖర వెంకటశేష కవులు, రాజశేఖర శతావధాని, కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి, నరాల రామారెడ్డి, పూతలపట్టు శ్రీరాములరెడ్డి వంటి వారు ఆధునిక రాయలసీమ కవులు. వీరే గాక తాళ్ళపాక తిమ్మక్క, మొల్ల, గంటి కృష్ణవేణమ్మ వంటి కవయిత్రులు రాయలసీమ వాసులుగా పద్యకవిత్వం రాసి ప్రసిద్ధికెక్కారు. వీరితోబాటు వందల సంఖ్యలో పద్యకవిత్వం రాసిన, రాస్తున్న రాయలసీమ కవులు, కవయిత్రులు ఎందరో ఉన్నారు. వీరి పద్యకవిత్వానికి ఆదరణ కూడా ఉందని చెప్పవచ్చు.

తెలుగు పద్యానికి ఎంతో చరిత్ర ఉంది. ఈ అంశాన్ని డా॥ ఆశావాది ప్రకాశరావు ఇలా అంటారు.

“సహస్రాదిక వసంతాల తెలుగు పద్యం తన సుదీర్ఘ ప్రయాణంలో ఎన్నో నిమ్నోన్నతాలను అవలోకించింది. సారస్వత రంగస్థలం మీద విరాజమానమైన అనేక మహత్తర పాత్రలు సమర్థవంతంగా పోషించింది. సమున్నత వ్యక్తిత్వంగల మహాకవుల ఉదాత్త హృదయాల నుండి జాలువారిన సందేశాలను కమనీయ కంఠంతో హృదయంగమంగా ఆలపించింది. ఉదీయమానమైన భక్తిని, పారమార్థిక చింతనను, నైతిక పథాన్ని, మానవ హృదయంలోని సంచలనాలను, మర్మాలను వెలువరించింది. తాను నిర్వహించిన అద్భుతమైన సజీవ కళాసేవకు తెలుగువారు వినమ్ర శిరస్కులై అంజలి ఘటించినారు. పద్యం వారికి సద్యః పర నివృత్తిని అనుగ్రహించింది. పద్యం ఒక అకళంక షోడశ కళాపరిపూర్ణమైన ఆంధ్రసాహితీ లోక చంద్రబింబంగా వెలుగొందింది. తెలుగు పద్యం ఎప్పుడు ఎట్లా పుట్టిందని నిర్ధారించటం కష్టం. స్థూలంగా చెప్పవలసి వస్తే, తెలుగునాట వెలసిన శాసనాల్లో క్రీ.శ. 2వ శతాబ్దం నాటికి తెలుగు పదాలు, 6వ శతాబ్దం నాటికి తెలుగు వాక్యాలు, 9వ శతాబ్దం నాటికి తెలుగు పద్యాలు ప్రవేశించాయి. తొలుత దేశిశాఖకు చెందిన తరువోజ, మధ్యాక్కర, సీసం, కందం, ఆటవెలది, తేటగీతి, రగడలు, తరువాత మార్గశాఖకు చెందిన ఉత్పలమాల, మత్తభవిక్రీడిత పద్యాలు శాసనాలలో కనిపిస్తాయి. దీనిని బట్టి మొదట దేశికవిత, ఆపైన మార్గకవిత పుట్టాయని చరిత్రకారులు భావించారు. క్రీ.శ. 848 నాటి పాండురంగని అద్దంకి శాసనంలో ‘పట్టంబు గట్టిన ప్రథమంబు’ నేండు బలగర్వ మొప్పగ ఇత్యాదిగా సాగే తరువోజే మొట్టమొదటి పద్యం. ఆదినాల్లో ప్రజలమధ్య ప్రాచుర్యం పొందిన భాషా సాహిత్యాలకు, రాజుల ప్రాపకంలోని ప్రవీణ్యుల సృజనాత్మక రచనలకు మధ్య అంతరం ఉండేది. సంస్కృత భాషయే ప్రధాన పీఠం తీసుకున్న దృష్ట్యా, తెలుగు కేవలం వ్యవహార పరిధిలోనే నక్కి ఉండవలసి వచ్చింది. నాటి యుద్ధాల్లో పాలకులు సాధించిన విజయాలు, ముఖ్య సమయాల్లో కలవారు చేసిన దాన వదాన్యతలు, వచ్చీరాని భాషలో శాసనాల్లో పేర్కొనబడేవి. ఇట్టి పరిమిత ప్రయోజనాలు దాటి తెలుగు ఎదిగి రావడం అనేది నన్నయ చేసిన భారతాంధ్రీకరణతోనే మొదలయ్యింది. లభిస్తున్న ఆధారాలను బట్టి రాజరాజ నరేంద్రుడే దీనికి ప్రేరకుడు”[2] అని తెలుగు పద్య ఆవిర్భావ వికాసాలను వివరించారు. పద్యంలో పురాణాలు, కావ్యాలు, శతకాలు, ప్రబంధాలు, ఇతిహాసాలు వెలువడ్డాయి. కొన్ని పద్యనాటకాలు కూడా వెలువడ్డాయి. దీనిని బట్టి ప్రజలకు పద్యం పట్ల ఎంత వ్యామోహం ఉండేదో స్పష్టమవుతున్నది. పండితులు కావ్యాలకు కావ్యాలే కంఠస్థం చేసేవారు. అదే విధంగా పామరులు కూడా పండితులు పాడుకుంటుండగా విని గుర్తు పెట్టుకొని పాడేవారు.

రెండు దశాబ్దాల కాలంలో (1981–2000) రాయలసీమ ప్రాంతంలో వెలువడిన పద్యకవిత్వాన్ని వస్తువైవిధ్యం రీత్యా ఇలా వర్గీకరించడం జరిగింది.

1. చారిత్రక పద్య కవిత్వం
2. పురాణ పద్య కవిత్వం
3. ఇతిహాస పద్య కవిత్వం

4. సాంఘింకాంశాల పద్య కవిత్వం
5. ఆధ్యాత్మిక పద్య కవిత్వం
6. జాతీయోద్యమ నాయకులు – పద్యకవిత్వం
7. తల్లి ప్రేమ – పద్యకవిత్వం

పై అంశాల పరిధిలోకి వచ్చే రాయలసీమ పద్యకవిత్వంలోని అన్ని అంశాలను విశ్లేషించి చర్చించి వివరించడం జరిగింది.

1. చారిత్రక పద్య కవిత్వం

గడచిన కాలంలో మానవుని చర్యల యొక్క అధ్యయనయే చరిత్ర. ఒక శాస్త్రంగా నిర్వచించినపుడు ప్రాథమికంగా రాతల ద్వారా భద్రపరచబడిన, జరిగిన కాలంలోని మనుషుల, కుటుంబాల, సమాజాల యొక్క పరిశీలన మరియు అధ్యయనమే చరిత్ర అని చెప్పవచ్చు. ఆధారాలుంటేనే చరిత్ర ఒక విషయాన్ని అంగీకరిస్తుంది.

కొందరు కవులు తమకు నచ్చిన చారిత్రకాంశాలను పద్యరూపంలో రాశారు. ఈ దృక్కోణంలో చూసినపుడు రెండు దశాబ్దాల కాలంలో (1981–2000) 'పురుషోత్తమ చక్రవర్తిని' గూర్చి డా।। మేడసాని మోహన్, 'పల్నాటి భారతాన్ని' గూర్చి, డా।।। కోడూరు ప్రభాకర రెడ్డి 'శ్రీకృష్ణభారతము' గురించి, భూతపురి సుబ్రహ్మణశర్మ రాశారు. వీరి చారిత్రక కావ్యాల్లోని విభిన్నాంశాలను ఇక్కడ విశ్లేషించడం జరిగింది.

2. పురాణ పద్యకవిత్వం

అష్టాదశ పురాణాలను కృష్ణద్వైపాయనుడైన వ్యాసమహర్షి రచించాడని, రచించిన తాను వక్తగా గాకుండా ఆ విషయాలను ఒకప్పుడు నైమిశారణ్యంలో శౌనకుడు మొదలైన మహామునులు దీర్ఘ సత్రయాగం చేస్తున్నప్పుడు వారికి వ్యాసుని శిష్యుడైన రోమహర్షణుడు కుమారుడైన సూతమహర్షి ద్వారా చెప్పించాడని పురాణాలు చెబుతున్నాయి.

పురాణ శబ్దానికి పూర్వకాల కథా విశేషం అన్న అర్థం నిరూఢమై ఉంది. పురాణాలు ప్రణవం నుండి పుట్టాయని సంస్కృతభాగవతంలోని పన్నెండవ స్కంధం చెబుతుంది. వేదాలు ప్రజలకిష్టమైనవి కనుక అందుబాటులో లేనివి కనుక వేదవ్యాసుడు వేద ఉపనిషత్తు సారంతో కూడిన అష్టాదశ పురాణాలను రచించాడు. అందులో ఒకటి భాగవతపురాణం.

ఈ భాగవత పురాణాంలో అనేక మంది భక్తుల కథలున్నాయి. వాటిలో చెప్పదగినది ధ్రువ చరిత్ర. ఈ ధ్రువ చరిత్రను పద్యరూపంలో రామిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి రాశాడు. అందులోని అంశాలను మూలపురాణంతో తులనాత్మకంగా పరిశీలించి ఇక్కడ విశ్లేషించి వివరించడం జరిగింది.

3. ఇతిహాస పద్య కవిత్వం

రామాయణ భారతాలను ఇతిహాసాలంటారు. ఇతిహాస – అనగా 'ఇలా జరిగిందని చెప్పారు' అన్న పదం నుండి ఇతిహాసం ఉద్భవించింది. దీనిని ఒకప్పుడు చరిత్రకు పర్యాయపదంగా వాడారు. భారతీయ సాహిత్యం, సంస్కృతి, ఆలోచనా విధానాలపై వీటి ప్రభావం చాలా బలంగా ఉంది. ఈ ఇతిహాసాలు వివిధ భాషల్లోకి అనువదించబడ్డాయి. మహా భారతంలో కొన్ని వందల పాత్రలున్నాయి. అందులో ప్రధానమైన స్త్రీపాత్ర ద్రౌపది. ఈ ద్రౌపది తత్వాన్ని గూర్చి కలుగోట్ల విజయాత్రేయ రాశారు. ఆయన రచనలోని అంశాలను కవిత్రయ భారతంతో పోల్చి చర్చించి విశ్లేషించి వివరించడం జరిగింది.

4. సాంఘికాంశాలు - పద్యకవిత్వం

సంఘం అనేది ఒక సమూహాన్ని తెలిపే పదం. ఆ సమూహాలలోని సభ్యులు ఒకే పరిసరాల్లో కలిసి మెలిసి ఉంటారు. వారి మధ్య కుటుంబ పరమైన సంబంధాలు కూడా ఉంటాయి. మానవ సంఘంలో అభిప్రాయం, నమ్మకం, వనరులు, ప్రాథమ్యాలు, అవసరాలు, ఇబ్బందులు, అనేక ఇతర పరిస్థితులు నెలకొని ఉంటాయి. అందులో రైతులు, ఇతర శ్రామికులకు సంబంధించిన

అంశాలు ఉండవచ్చు. సమాజంలోని పెడధోరణులూ ఉండవచ్చు. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే ప్రజల ప్రతికదలిక సమకాలీన సామాజికాంశమే అవుతుంది.

సమకాలీన సామాజికాంశాలకు సామాజిక స్పృహ కలిగిన కవులు వెంటనే స్పందిస్తారు. వారి స్పందనను వారికతోచిన ప్రక్రియలో రాస్తారు. ఈ దృక్కోణంలో చూసినపుడు రెండు దశాబ్దాలలో (1981–2000) రాయలసీమ కవులు విభిన్న సామాజికాంశాలకు స్పందించి పద్యకవిత్వం రాశారు.

అలాంటి వాటిలో వైసివి రెడ్డి రాసిన సింధూర రేఖ ప్రధానమైనది. ఆ తరువాత వివిధ కవులు రాసిన వివిధ సామాజికాంశాలు కూడా పరిశీలించడం జరిగింది.

5. ఆధ్యాత్మిక పద్య కవిత్వం

ఆధాత్మికత అంటే దైవచింతన. అంటే ప్రజలు ఏ మతంలో ఉంటే ఆమత దేవుళ్ళు, దేవతలను పూజించడం ఆధ్యాత్మికతగా చెప్పుకుంటున్నారు. అయితే ఈ మతాలకు అతీతంగా భక్తిని ఏర్పరచుకోగలిగితే ఉన్నతమైన ఆధ్యాత్మికత స్థితిని సాధించినట్టవుతుందని కొందరంటారు. అప్పుడే నిజమైన ఆధ్యాత్మిక స్థితిని చేరుకోగలమని వారంటారు. మరికొందరు ఈ ఆధ్యాత్మికత ఉన్నది ముక్తికి మార్గమని అంటారు.

రెండు దశాబ్దాల కాలంలో (1980–2000) రాయలసీమ ప్రాంతంలో వెలువడిన ఆధాత్మిక పద్యకవిత్వాన్ని ఇక్కడ పేర్కొని చర్చించడం విశ్లేషించడం జరిగింది.

తమిళంలో గోదాదేవి రాసిన పాశురాలను తెలుగులో 'మేలినోము' పేరుతో పద్యరూపంలో కుంటిమద్ది శేషశర్మ రాశాడు. విష్ణుచిత్తుడనే పెరియాళ్వారుకు తులసివనంలో లభించిన కుమార్తె ఆండాల్. ఈమె ఆళ్వారులలో ఒకతె. తల్లిదండ్రులు ఆమెకు పెట్టిన పేరు కోదై. ఈ పదానికి 'పూలమాల' అని అర్థం. విష్ణుచిత్తుడు వటపత్రశాయి అయిన శ్రీ మహావిష్ణువుకు ప్రతినిత్యం సమర్పించే తోమాలల్ని ముందుగా ఈమె ధరించి తరువాత వాటిని మన్నారు స్వామికి ఇస్తూ ఉండడంతో ఆండాళ్‌కు ఆముక్తమాల్యద, శూడికొడుత్త నాచ్చియార్ అనే పేర్లు సిద్ధించాయి. 'కోదై' అనే పదం తెలుగులో గోదాదేవిగా మారింది. భూదేవి అంశంలో జన్మించిన ఈ తల్లి గోపికలు శ్రీకృష్ణుడిని భజించిన విధంగా విష్ణువునే నిరంతరం స్మరిస్తూ స్వామినే భర్తగా వరించి పొందిన మహా సాధ్వి. పరిమళించిన కన్నెవలపునే శ్రీరంగ నాథుడికి కర్పూర హారతిగా నివేదించిన మహా ప్రేమ తపస్విని గోదాదేవి. ఈమెకు సాటి రాదగ్గ భక్తురాండ్రు మీరాబాయి, అక్కమహాదేవి మొదలైన ఇద్దరు ముగ్గురు మాత్రమే ఉన్నారనవచ్చు.

6. జాతీయోద్యమ నాయకులు - పద్యకవిత్వం

జాతీయోద్యమంలో (1850–1947) ఎందరో నాయకులు పాల్గొని తమ ప్రాణాలను, ఆస్తిని కోల్పోయారు. అలాంటి వారి త్యాగనిరతిని శ్లాఘిస్తూ కొందరు కవులు 1980–2000 మధ్యకాలంలో రాయలసీమ ప్రాంతంలో కవిత్వం రాశారు.

ఆ కవిత్వంలో ఆయా నాయకుల త్యాగనిరతిని ఏవిధంగా చిత్రించారో ఇక్కడ పేర్కొని విశ్లేషించి వివరించడం జరిగింది. సర్దార్ వల్లభాయ్ పటేల్ గుణగణాలను గూర్చి కవి డా॥ అంతటి నరసింహం చక్కగా చిత్రించాడు. పటేల్ జాతీయోద్యమ నాయకుడు. బాల్యం నుంచి కూడా ధైర్య సాహసాలను ప్రదర్శించాడు. భారత జాతి సమైక్యత కోసం కొన్ని కఠిన నిర్ణయాలను కూడా తీసికొన్నాడు. విజయం సాధించాడు. స్వాతంత్ర్యానంతరం సాహసోపేత నిర్ణయాలు తీసికొని సంస్థానాలను విలీనం చేశాడు. అలాంటి జాతీయోద్యమ నాయకుని పోరాటాలను కవి ఇక్కడ పూసగుచ్చినట్లు వివరించాడు.

7. తల్లి ప్రేమ - పద్యకవిత్వం

సృష్టికి మూలం తల్లి. తల్లి లేని సృష్టిని ఊహించలేం. అందుకే కాబోలు మన పెద్దలు, కవులు, తల్లి, తండ్రి, గురువు, దైవాలను ప్రతి ఒక్కరూ ఆరాధించాలని, పురాణాది గ్రంథాల్లో సోదాహరణంగా వివరించారు. అందులోనూ తల్లికి అగ్రస్థానమిచ్చారు. ఈ విశ్వంలో తల్లికి తల్లే సాటి రాగలదు తప్ప ఇతరులెవ్వరూ రాలేరు.

ఒక్క హిందూమత ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలేగాకుండా అన్ని మత గ్రంథాలు తల్లికి సముచిత స్థానాన్నిచ్చాయి. ఈ దృక్కోణంలో చూసినపుడు రెండు దశాబ్దాల కాలంలో రాయలసీమ ప్రాంతంలో తల్లి ఔన్నత్యాన్ని శ్లాఘిస్తూ కొందరు కవులు పద్యకవిత్వం రాశారు. వారి కవిత్వంలోని వినూత్న కోణాలను ఇక్కడ పేర్కొని విశ్లేషంచి చర్చించటం జరిగింది.

కన్న తల్లి కొడుకును, కూతురిని సమభావంతో చూస్తుందని కవి జోస్యం విద్యాసాగర్ తెలిపాడు. తల్లి తన కడుపున పుట్టిన బిడ్డలందరిని సమభావంతోనే చూస్తుంది. ఆడబిడ్డయనా, మగబిడ్డయినా తల్లికి ఒక్కటే. అయితే ఎక్కడో ఒకరిద్దరు మాత్రమే కొడుకు, కూతురనే వ్యత్యాసం చూపుతారు.

ఆధార గ్రంథాలు :

1. సీమ సంప్రదాయ కవుల వాఙ్మయ చరిత్ర – ప్రచురణ : సాహితీ మిత్రమండలి, ప్రొద్దుటూరు, 2007
2. తెలుగు పద్యకవితా ప్రస్థానం – ప్రచురణ : తెలుగు అకాడెమి, హైదరాబాద్, డిసెంబరు 2012
3. పురుషోత్తమ చక్రవర్తి – యంత్రాంగము – పద్యం 58
4. ఆముక్త మాల్యద – ఉపోద్ఘాతము – పుట 3, ప్రచురణ : పొట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్, 2006
5. మేలినోము – పాశురం 3, ప్రచురణ : తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి, 1991
6. కవితాభారతి – నిత్యసత్యము – ప్రచురణ : నవ్యసాహితి సమితి, ప్రొద్దుటూరు, 1999
7. నవోదయం – రవీంద్ర కవిచంద్ర – పుట.6, ప్రచురణ : శశీ ప్రచురణలు, గుంటూరు, సెప్టెంబరు, 1981
8. ఆంధ్రుల జానపద విజ్ఞానం – పుట.319, ప్రచురణ : ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడెమి, హైదరాబాద్, 1980